Naplata duga iz imovine direktora

Nesavjesni direktori prolaze nekažnjeno jer vjerovnici - samo u sektoru trgovine - potražuju 11,2 milijarde kuna - i ne pokušava iskoristiti svoje zakonsko pravo na naplatu duguva sudskim putem iz imovine direktora tvrtke

Piše **Ivan Horvat**

Čak 20.872 tvrtke u Hrvatskoj s 34.747 zaposlenih u sektoru su, prema podacima Fine, ostale dužne više od 11,2 milijarde kuna! Istodobno čak 35 tisuća, ili više od trećine hrvatskih obrtnika, na kraju 2005. imalo je blokirane žiro-račune, a taj broj i dalje raste.

U poplavi nepodmirenih duguva to brzom zatvaranju i otvaranju firmi postalo je važno pitanje može li se dug namiriti od direktora ili vlasnika firme dužnika iz njegove osobne imovine. Premda je od 1996. na snazi zakon koji vjerovnicima omogućuje da svoje dugove naplate sudskim putem od imovine direktora firme dužnika, ave do prije dvija-tri godine vjerovnici uopće nisu iskoristili tu mogućnost. Takva se ideja, naime, smatrala prenadikalnom. Umjesto toga vjerovnici su najčešće podizali kaznene prijave koje same po sebi ne povlače za sobom i materijalnu odgovornost. Ustu, Državno odvjetništvo u praksi često odbacuje kaznene prijave, smatrajući kako je riječ o poslovnom obveznom odnosu, a ne o - prijevari.

Rupe u zakonu

"Bilo je potrebno čak sedam-osam godina da sudovi ustanove što se smatra 'nesavjesnim gospodarskim poslovanjem' koje uzrokuje materijalnu osobnu odgovornost direktora u sudskom sporu. Pokazalo se da su to, naprimjer, najčešća slučajevi naruđžba robe u vrijeme blokiranog žiro-računa, postojanje više firmi sličnih naziva od kojih je firma dužnik u blokadi, nepokretanje stečaja i sl. Međutim, sada kad se ustalila sudska praksa i iskristalizirala osobna materijalna odgovornost direktora, 'bolje informirani direktori' koji otvaraju nove firme jer ne žele podmirivati duguve starih već su se snašli i pronašli novu 'rupu u zakonu' koja omogućuje neplaćanje", upozorio je odvjetnik Mićo Ljubenko.

Edukacija poduzetnika doprinijela bi likvidnosti, a preventivno bi smanjila aktivnosti dužnika koji preuzimaju obveze bez plaćanja

Takvim direktorima, naime, sada ide u prilog Stečajni zakon koji definira tzv. "skupnu štetu" i koji ih oslobađa odgovornosti propisane Zakonom o trgovačkim društvima da osobnom imovinom jamče za obveze svoje firme.

Naime, prema stečajnom zakonu samo stečajni upravitelj ima pravo voditi parnice protiv bivših direktora tvrtke. A to znači da vjerovnici nisu više ovlašteni voditi parnice za protrpljenu štetu. Po prirodi stvari stečajni upravitelji, pak, nemaju interes u ime vjerovnika pokretati parnice, trošiti novac iz stečaja i komplicirati sam stečajni postupak", objašnjava Ljubenko.

Edukacija kao preventiva

Rezultat je da ponovno svaki direktor koji odluči "ustati dužan" - može to i dalje činiti bez materijalnih posljedica. Kaznenih posljedica nije bilo ni prije, osim u drastičnim slučajevima. Tako labavi i poruzni zakonski propisi širom su otvorili vrata onima koji žele "kratkotrajnim firmama" izigrati vjerovnike. Situaciju dodatno kompliciru i to što je radi što jednostavnijeg registriranja novih firmi (Hitro HR) izbačena obveza osnivača da deklarira ima li, makar prema državi, dugova u "starim" firmama.

Opisana "rupa u zakonu" ipak ne vrijedi i za vlasnike, a njihova obveza jamstva osobnom imovinom i dalje ostaje. U obvezi ostaju i direktori čije firme nisu otišle u stečaj nego formalno i dalje postoje, premda su blokirane i nemaju prometa. "Mnogi vjerovnici ne znaju za pravne mogućnosti naplate iz osobne imovine direktora firme - dužnika, koji za razliku od svojih firmi teško mogu biti 'u blokadi ili stečaju'. Edukacija poduzetnika doprinijela bi likvidnosti, a preventivno bi smanjila aktivnosti dužnika koji preuzimaju obveze bez plaćanja i time sebi stvaraju ekstraprofit, a drugima - ekstraštetu", naglasio je Ljubenko.

Apsurdi iz sudnice

Mićo Ljubenko naveo je kao primjer vlastiti slučaj iz sudnice. Sud je odbio njegov tužbeni zahtjev, smatrajući da prema Stečajnom zakonu, čl. 101, kao lex specialis samo stečajni upravitelj može potraživati naknadu štete koja su vjerovnici zajednički pretrpjeli zbog smanjenja zajedničke imovine koja ulazi u stečajnu masu prije ili nakon otvaranja stečajnog postupka.

"Sud je formalno u pravu, ali to je ujedno protivno svakoj logici", napominje Ljubenko i argumentira:

"Zatražili smo da se pozove stečajni upravitelj na očitovanje dopušta li tužitelju izravno vođenje ovog spora s tuženicima-direktorima kao odgovornim osobama. Sud je odbio takav prijedlog smatrajući ga 'irelevantnim' jer je tražbina u cijelosti priznata u stečajnom postupku. Naš je pak stav da upravo zato jer je tražbina priznata stečajni upravitelj treba reći dopušta li vjerovniku da vodi spor. U suprotnom, da je tražbina tužitelja osporena, onda bi bilo logično da on ne može ni zahtijevati štetu od člana uprave. Tim više što je člankom 252. stavkom 5. ZTD-a utvrđeno da stečajni upravitelj ima pravo voditi takav postupak, što ne znači da svoje pravo ne može ustupiti upravo onome tko je oštećen."

Odvjetnik Mićo Ljubenko: potrebna edukacija vjerovnika

Imaju svi vjerovnici jednaka prava u stečaju, pa je logično da stečajni upravitelj načelno pregusti parnicu onom vjerovniku koji je i pokrenuo - za svoju štetu. Realno je za očekivati da bi štetu za vjerovnika nižeg isplatnog reda u slučaju uspjeha naplatili vjerovnici višeg isplatnog reda. Međutim nije nužno da je štetu, kako to predviđa čl. 101. SZ-a, izazvalo samo "umanjenje imovine". Naime, šteta često puta i nastaje promjenom oblika imovine ili investiranjem stečajnog dužnika. U takvim slučajevima vjerovnici višeg isplatnog reda mogli bi se redovito naminti.

Uostalom, i profesor Jakša Barbić izrazio je mišljenje da vjerovnik može voditi spor protiv člana uprave ako mu stečajni upravitelj to dopusti.

Posebni prilog mjesečnika EUkonomist - za srpanj/kolovoz 2006.

Ponude banaka za male i srednje poduzetnike

• paketi • krediti • leasing

Oglasite se!

MZB d.o.o. • Savska 28/1 • 10 000 Zagreb
Tel: + 385 1 4882 602, 4882 586 • Faks: + 385 1 4843 929
marketing@eukonomist.com, www.eukonomist.com